

ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

***Анотація.** Робота направлена на розгляд домінант сучасного розвитку фінансових ринків, що відбувається в умовах цифровізації діяльності. Зазначено важливість цифрової трансформації фінансового розвитку економіки країни. Розглянуто направленість діяльності FinTech-компаній, що задовольняють потреби споживачів у фінансових послугах. Виокремлено необхідність розвитку необанкінгу в Україні із одночасним формуванням довіри населення до фінансових установ за допомогою підвищення фінансової та цифрової грамотності населення.*

Ключові слова: фінансовий сектор; цифрова трансформація; FinTech; P2P; краудфандінг; B2B; InsurTech.

DOMINANTS OF THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL SECTOR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION

***Abstract.** The work is aimed at considering the dominants of the modern development of financial markets taking place in the context of digitalization of activities. The importance of digital transformation of the financial development of the country's economy is indicated. The focus of the activity of FinTech companies that meet the needs of consumers in financial services is considered. The need to develop neo-banking in Ukraine is highlighted with the simultaneous formation of public confidence in financial institutions by increasing the financial and digital literacy of the population.*

Keywords: financial sector; digital transformation; FinTech; P2P; crowdfunding; B2B; InsurTech.

Сучасний етап розвитку світової фінансової системи протікає в умовах загострення конкуренції і кризових явищ на її ринках. Одним з основних факторів успішного розвитку фінансової діяльності виступає політика постійних нововведень. На даний час інновації є ключовим фактором стабільності, конкурентоспроможності та сталого економічного зростання фінансових установ. Серед основних тенденцій розвитку фінансових інновацій необхідно відзначити зміщення акценту на сервісні та якісні характеристики фінансових продуктів і послуг. Основна маса запитів клієнтів спрямована на екстериторіальність і безперервність роботи систем, що змушує фінансові установи фокусуватися на відповідних засобах управління, що зумовлено як мінливим клієнтським попитом, так і широким розвитком інформаційних технологій.

Цифрова трансформація використовує технологію, яку вона відтворює в ефективні операції та процеси. Цифровізація - це не заміна традиційній системі, а використання технологій для покращення існуючої системи чи послуг. Цифрова трансформація фінансових послуг спрямована на створення нових бізнес-моделей для розвитку фінансової цифрової екосистеми, де могли б брати участь усі ринки та клієнти. Важливість цифрової трансформації фінансового сектору економіки має великий вплив та характеризується такими перевагами:

1. Висока стандартизація: фінансові функції завжди потрібно розглядати як високоефективні, коли вони інтегровані з технологією, що призводить до високої стандартизації.
2. Високі автоматизовані функції: застосування нових технологічних інструментів приводить до високого процесу автоматизації таких послуг, як замовлення на закупівлі, перевірка КУС, грошові перекази та формування рахунків-фактур.
3. Функції, орієнтовані на прозоріння: цифровізація змусила ресурс фінансового сектору більше сконцентруватися на виведенні хватки, а не на фокусі лише на операціях.
4. Краща ефективність: застосовуючи нові технології, такі як великі дані та інструменти машинного навчання у фінансовому секторі, стало простіше аналізувати та прогнозувати бюджет, що дозволяє командам закінчити цикл місяця раніше часу.

5. Покращений досвід клієнтів та співробітників: прийнявши оцифрування у фінансовому секторі, ви отримаєте однаковий рівень інформації, доступний для клієнтів та співробітників, і, таким чином, менше хаосу в операціях. На даний час суб'єкти фінансового сектору реалізують ці стратегії, і вони можуть цифрово трансформувати та автоматизувати свої процеси. Цифрова трансформація у фінансах сприяла автоматизації монотонних завдань, управління комплаєнс. функціями бухгалтерського обліку та операцій, які включають рахунки, звіти та аналіз. Ця оцифровка також зменшує можливість кібер-ризиків та мінімізує помилки, які виникають під час виконання стратегій. Технології мають спільну мету – підвищення ефективності процесів на користь обслуговування споживачів та прибутковості організації.

6. Новий підхід до технологій: фінансовий сектор повинен бути готовий інвестувати в нові технології, щоб оптимізувати бізнес-процеси та зробити їх більш комфортними та економічно вигідними для модернізації та зростання. Фінансовий сектор повинен усвідомлювати важливість впровадження нових технологій, наприклад, застарілі системи мислення та ІТ заважають прогресу багатьох організацій, оскільки вони намагаються зробити старі системи придатними для цієї мети.

7. Поліпшення конкурентоспроможного ландшафту: технологічні стартапи ще більше підживили цифровізацію, щоб задовольнити споживчі очікування та надати споживачеві негайну персоналізовану послугу та зменшення витрат, які вони потребують.

8. Відповідність та безпека: фінансовий сектор має кілька складних та жорстких питань дотримання та регулювання. І зрозуміти, як цифрова трансформація у фінансовій секторі вписується в рамки відповідності, є справжнім викликом. Можливість полягає у визначенні балансу між посиленням протоколів безпеки, щоб відобразити зростаючий спектр загроз і гарантуванням того, що технології все ще можуть стимулювати інновації та зростання.

Визначальними рисами розвитку фінансового сектору в умовах цифровізації стає поява FinTech-компаній, зростання еквайрингу та безготівкових платежів, збільшення ролі електронних грошей та платежів. Головною тенденцією розвитку цифрової економіки є розвиток інформаційного суспільства, основою та матеріально-технічною базою якого виступають сучасні інформаційно-комунікаційні технології, рівень розвитку яких є визначальним фактором інноваційного та збалансованого розвитку як окремих суб'єктів підприємництва фінансового сектору та інших сфер економічної діяльності, так і економіки країни загалом.

FinTech можна розглядати і як окремі технології, і як галузь економіки. На сьогоднішній день існує кілька класифікацій FinTech пов'язаних з: фінансуванням; управлінням активами; платежами; InsurTech. На цій основі розрізняють і види FinTech-компаній, зокрема які здійснюють технічні розробки та надають технічні рішення для існуючих фінансових компаній, та такі компанії, діяльність яких спрямована на задоволення потреб споживачів у фінансових послугах. Останні надають фінансові послуги, що направлені на:

- 1) управління особистими фінансами, що базується на пропозиції мобільних і десктопних програм;
- 2) пропозиції інноваційних підходів до здійснення фінансових транзакцій;
- 3) кредитування P2P (peer-to-peer), тобто здійснення кредитної діяльності без участі банківської установи, що базується на розподілених технологіях;
- 4) інвестиційні платформи, які задовольняють попит на послугу щодо консультацій у прийнятті рішень про напрями інвестування та автоматизацію процесу прийняття рішень щодо інвестування із використанням аналізу на основі великих даних;
- 5) колективне фондування (краудфандінг), що представляє собою спосіб задоволення потреби в ресурсах за допомогою збору коштів на реалізацію будь-якого проекту через Інтернет;
- 6) підтримання безпеки надання послуг фінансовим установам на основі спрощення та автоматизації питання аутентифікації клієнтів та розроблення заходів щодо боротьби з шахрайством;
- 7) B2B – FinTech, тобто напрям у діяльності FinTech-компаній, який пов'язаний зі здійсненням розрахунків й комунікаціями в бізнесі, зокрема розробка смарт-контрактів на основі технології blockchain;
- 8) здійснення грошових переказів без участі банків, зокрема системами way4pay, easypay, electrum, iPay.ua та інших;
- 10) InsurTech, що пропонує ринку повністю автоматизовані страхові продукти;
- 11) використання штучного інтелекту, який дає змогу автоматизувати значну кількість важливих банківських послуг, тому що роботи «навчаються» та постійно вдосконалюються для

виконання покладених на них завдань, тому саме фінансові послуги є ідеальною платформою для штучного інтелекту, оскільки там зберігаються точні дані та записи і створюються великі дані для подальшого аналізу.

Розвиток такого напрямку як необанки (банки-челенджери), діяльність яких базується на активному використанні FinTech-рішень є важливим напрямком для вітчизняного фінансового сектору, оскільки, як правило, необанки пропонують більш високі процентні ставки, низький рівень комісій (або взагалі їх відсутність) і більш високий клас обслуговування та підтримки (Monobank, MYbank, Atom Bank).

Проте слід відмітити про значну проблему розвитку вітчизняного фінансового сектору в умовах цифровізації як недовіру населення до фінансових установ, подолати яку можна шляхом вирішення проблеми шляхом підвищення фінансової та цифрової грамотності населення. Фінансова грамотність спрямована на розв'язання проблеми бідності, зниження економічних ризиків, вирішення питання непомірного боргового навантаження та підвищення доходності домогосподарств і підприємств. Цифрова грамотність має на меті пришвидшення та розширення можливостей щодо ефективних фінансових рішень, ретельного аналізу та експертного підходу до використання фінансових інструментів, а також ефективного використання сучасних фінансових продуктів та послуг у житті громадян через цифрові технології, для підвищення особистого добробуту.

Тому розвиток фінансової освіти та підвищення рівня фінансової грамотності населення є надзвичайно важливим і складним завданням, особливо зважаючи на перехід сучасного суспільства в цифровий формат. В таких умовах змінюються підходи та вимоги до фінансово-грошових відносин і в цілому до системи управління особистими фінансовими ресурсами. Необхідність розв'язання зазначеної проблеми для українського суспільства важко переоцінити, особливо в умовах несприятливої економічної кон'юнктури, зовнішніх і внутрішніх загроз та фінансової нестабільності. Це пов'язано з «традиційно» низькою поінформованістю громадян про основи фінансових знань на рівні персональних фінансів та ресурсів домогосподарств; оподаткування фізичних осіб; кредитування й інвестування; пенсійне, соціальне, медичне та інші види страхування.

Дем'янчук Марина Афанасіївна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; старший науковий співробітник відділу ринку транспортних послуг, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, e-mail: ma-demyanchuk@ukr.net

Маслій Наталія Дмитрівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; старший науковий співробітник відділу ринку транспортних послуг, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, e-mail: masliy.natalia@gmail.com

Demianchuk Maryna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Odessa I.I. Mechnikov National University; senior researcher of the Department of transport market, Institute of Market Problems and Economic-Ecological Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Odessa, e-mail: ma-demyanchuk@ukr.net

Maslii Natalia, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Odessa I.I. Mechnikov National University; senior researcher of the Department of transport market, Institute of Market Problems and Economic-Ecological Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Odessa, e-mail: masliy.natalia@gmail.com